

Gazeta Transsilvaniei.

Gazeta este de două ori adevărată: Mercurul și Sâmbăta. Fiecare odată pe săptămână, adică Sâmbăta. Prețurile lor este pe unu anu 10 f. m. c., pe diumătate anu 5 f.; iar pentru terri străine 7 f. pe unu som. și pe anul întregu 14 f. m. c. Se prenumera la toate postele imperateci, cum și la toti cunoscutii nostri DD. corespondenti. Pentru serie „petitu“ se ceru 4 cr. m. c.

Insciintiare de prenumeratiune

Gazeta Transsilvaniei și Fôia pentru minte, anima și literatura pe anul 1853.

Redactiunea avé mare dorintia, inca la inceputul anului curgatoriu, că fiindu prin putintia se intempine cerintiele On. Publicu cititoriu și in ceea ce priveste la imultirea tesstului singurului acestui organu nationale; nu vâ inse a sci, cine pôrta vin'a: cumca pe lunga tóta jertfa din partei — ei sî peste tóta putintia a dá si Fôia cate o còla pe septemana. Jertfa e dulce, candu ea se pune indoita pe altariul dulcei natiuni! —

Deci pe anul venitoriu va esi „Gazeta“ in formatul acestu, cu litere și slove noue, totu de 2 ori pe septemana.

La „Fôia“ de pen'acum se vâ mai adauge inca o diumetate còla cu litere, și asia vâ esi si „Fôia“ una còla intréga pe septemana; ambe in formatulu estu de facia.

Ceea ce priveste la cuprinsulu „Fôiei“, elu se va acomodá, atatu dupa respectatele cerintie ale On. Publicu, catu și dupa diversitatea plaselor cititorie.

Inteligintia natiunii nôstre e provocata cu tóta cadintia, cá se nusi mai ascunda talentele éu dauna inaintarei literaturii și a culturii nationale; și déca Redactiunea, lepedandu tôte interesele s'ale, mai incarca asuprasi acésta sarcina derepanatorie de sanetate, numai din datoria catra natiune: se nusi pregete nici ea, celu pueinu cu produptele ingeniilor s'ale, din acési datoria, a o ajutá — —

Prețulu prenumeratiunii pe unu anu întregu e: 10 f. m. c.; pe Semestru 5 f. in launtru; iar in afora: 14 f. m. c. pe anu, séu 7 f. pe semestru; pentru Brasiovu 4 f. m. c. și cu portarea pe a casa 4 f. 30 cr. m. c. pe semestru.

Se pôte prenumera pé la stimatii nostri DD. corespondinti, precum și prin c. r. oficie postali, cu scrisori francate; inse fora amanare.

Redactiunea.

Monarchia austriaca.

Din comitatulu Satumare, 23. Nov. 5. Dec.

Domnule Redactoru! Au nu ve vetimira, che din par-
tulo acestea, pentru interesele nationale, — precumu le
place unora a crede — pèrdute, qua o cometa pe ceriu, vi
se iveste unu corespondinte?!*) — Mirative Domnulu méu!
numai se fiti convinsi, che precumu dopo prejudecata popo-
lului cometa cereasca préinsemneasa ceva schimbari radicali
politicesti, sau geogonesti: asia aceasta a mea correspon-
dintia, — fora arrogantia se fie disu — credu se fie precu-
sore unei stramutari essentiala in privintia culturii nationale,
și a litteraturii romanesti**). —

Amu dormitu pono acuma, Domnulu méu! Nu voimu
a ispiti causele starii a celeia letargice; destulu, che visu-
rile neau fostu fôrte neplacute, și tresindune, amu aflatu:
che suntemu cuprinsi de unu intunerecu desu, prin quare
ochii nostri numai cu usteneala au pututu se strabata, pono
la unu radiu, ce in o departare fôrte insemnatore se vedea
a se innaltia in marginile orizonului.

Inse intunereculu se imprastie, radiulu luminei cu pasi
grabnici și securi alearga pe cursulu éi. Numai cu dea
voica se nu latimu intunereculu (!) și ceriul nostru va fi
luminatu și serinu.

Acasta este convingerea mea. — Pôte, se dica unii,
che sumu optimistu. Namu ce le face; éu odata sumu asia,
și nu altmintrelea.

Acuma Domnule Redactoru! dopo ce, prin acestea pu-
cine cuvinte introductorie, neamu facutu cunoscuti, se vor-
bimu despre quateva lucruri, asia precumu se cuvine celoru
cunoscuti, cu tota confidintia. — Stiu, che precumu pre
Voi, Domnulu méu! asia si pre toti lectorii Foaiei Dniei
Vôstre, multu ve va interessa a audi si a intielege ceva
despre pasii, quari ici còle in sinulu natiunii se facu pen-
tru inaintarea culturii morale și scientifiche a aceleiasi. —
Iata amu de a referi despre unu. —

Escellintia Sa, episcopulu romanu gr. cath. al Oradei
mare, D. Vasiliu Erdélyi, in conformatare cu zelulu, cu
quare inbratioseasa tôte interesele esistintiei și culturii
nationale, sau intrepusu la Innaltul Regimu și pentru gim-
nasiulu Beusianu! — Acestu gimnasiu, pono in timpurile
mai noue, au fostu gimnasiu deplinu cu 6 clase, cu atotia
professori, și unu directoru. Inse dopo proieptulu nou mi-
nisteriale, in privintia scoliloru ésiu, n'au pututu se remana
in starea antiqua. Bine, che daro saru fi pututu preface in
gimnasiu micu cu 4 clase; inse acasta nu este, ce doreste

natiunea, și ce se necessiteasa prin lipsele, și deseptele ei
celea spirituale. Natiunea nostra in Ungaria numai acestu
unu institutu mai inaltu l'are; dreptu acea se cuvine, qua acestu
unu institutu, in tóta privintia se respunda lipselor și dem-
nității natiunii. — Sau adequa, gimnasiu mare, cu 8 classe
și 12 professori, sau nemica! — Si spre accasta au fostu
indreptata și tóta starruirea Escellintiei Sale. — Numai In-
naltul regimu au respunsu, che é gata a fi intru ajutoriu
natiunii pentru sustinerea și organizarea acestui institutu,
deache și natiunea va conferi dopo ale sale puteri ceva. —
Si de vomu fi neprecuprinsi*), vomu recunoste, che Innal-
tul regimu are dreptu. Greutatele și sarcinele statului suntu
nenumerate, prin urmare nu putemu ofta, qua numai totu
statulu, și statulu se fie de facie pretutindinea. Se facemu
și noi, quatu vomu puté. Se cautamu la alte natiunalitati,
la alte Religioni, pentru esemplu: la reformati. Acestia nu
asteapta qua porumbulu friptu se sbore in gurale. Cine
fundeasa și cine sustine la densii a tôte scoli mai innalte
și mai mici? — Au dora statulu? — Nici de quatu, ci insasi
natiunea. —

In urmarea acestora, Escellintia Sa, episcopulu nostru,
au emisu unu cerculariu inimosu și energicu la toti preotii
și credinciosii subpusi grigei sale cei parintesti. — (Aici
putemu intreba ore provocatusau si Fratii nostri neuniti
Romani? — ce n'aru fi scopului neconforme, fiindu che, pre-
cumu stimu, o jumetate a tineriloru romani, quarii cearca
gimnasiulu Beusianu, suntu neuniti și cultura ne pretinde
puterile imprennate.) — In acestu cerculariu provoca Escel-
lintia Sa pre toti preotii, și poporeni romani, qua se faca
colepta, pentru infintarea unui fondu, din quare, inpreu-
nanduse cu fondulu celu pono acuma, prin reposatulu eppu
Vulcanu depusu, saru solva cei 12 professori ai gimnasiului;
assecurandune totdeodata, cumche este affidatu despre pariea
In. Regimu, che defeptulu se va suppleni prin statu. —
Acasta provocatiune, in celea mai multe comunitati ale
comitatului acestuia sau si publicatu, — cu ce effectu? —
Nu suntemu anche in stare a insciintia. — Inse credemu,
che totu romanulu adevratu va intielege, va recunoste
interessulu suu; și sequarele cu denariul suu va concurge la
realisarea unui monumentu asia ponderosu și intr'atata in-
cargatoriu in esistintia și cultura natiunale. —

Si acumu miasi include corespondintia. — Inse D. Re-
dactoru! fiindu che intica óra amu occasiune a me pune in
raportu cu pretiuita Foaie a Dniei vôstre, iertati, qua se
facu pucinele vôrbe despre insasi acasta Foaie; și acasta
voiu se facu cu acea presubpunere, cumche Dnia vôstra nu
veti lua in nume de reu nepretensiosele mele observatiuni.
(Va urma.)

*) Nu. Neci cum nu, cumca se ivesce; ci, cumca nu se a ivitu
si pene acumu, avemu cuventu a ne mira! — R.

**) Vederemo.

*) Atota, quatu nepreocupatu, unbefangen. — R.

